

Реалії функціонування підприємств вимагають сучасних шляхів удосконалення організації податкових розрахунків, особливо в умовах євроінтеграції, тому доцільно:

– здійснювати розрахунок податкового навантаження на фінансовий стан підприємств;

– створити відділ податкового планування (для великих платників податків) або ж увести в штат професіоналів з податкового планування;

– ретельно аналізувати договори та складати первинну документацію, які мають безпосередній вплив на податкові наслідки.

Вдосконалення податкового законодавства та обліку України до ЄС недостатньо, необхідно розбудовувати адміністративний потенціал податкової адміністрації для застосування таких норм.

Список використаних джерел

1. PWC. Paying Taxes 2020. Overall ranking and data tables. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2020/overall-ranking-and-data-tables.html> (дата звернення 01.05.2023).

2. Zhyryda H. V., Savchuk D. G., (2022). Improvement of accounting of tax calculations at enterprises of Ukraine. Economy and Society, (22) (дата звернення 05.05.2023).

3. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 01.05.2023).

Бутко Н.В.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького м. Черкаси

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК РІЗНОВИД ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Податок на прибуток підприємств являється основним видом прямих податків та невід'ємною складовою податкової системи України. Відіграючи значну роль у формуванні дохідної частини бюджетів держави, цей платіж пройшов значний розвиток у межах становлення системи оподаткування в країні. Саме податкова система виступає системоутворюючим фактором, що дозволяє цілком правильно і повною мірою реалізувати податковий обов'язок за всіма податковими платежами.

Одним з найбільш поширених розумінь податкової системи, що зустрічаються у науковій літературі, є визначення її як сукупності податків[1; 2]. Змістовне наповнення поняття «податкова система» характеризується тим, що включає до її змісту ті види податків, які справлялися на території держави в той чи інший час. Крім того стає очевидним, що значення податкової системи для держави, є невід’ємною та важливою частиною її існування.

Податкова система України почала розвиватися з часів незалежності нашої країни і пройшла багатоетапний процес свого становлення. Проте з 1991 року відбувалися значні перетворення у становленні сучасної податкової системи України, якому передувала значна кількість реформ та змін. Але починаючи з початку і дотепер незмінною складовою такої системи був податок на прибуток підприємств, кошти від сплати якого становлять великий обсяг надходжень до держбюджету та завжди розподілялися у підсумку на потреби всієї країни.

Важливою характеристикою податку на прибуток є його належність до прямих податків, тобто до таких, які прямо або безпосередньо накладаються на особу чи на нерухомий капітал та сплачуються безпосередньо тією особою, яку держава мала на меті обкласти цим податком. Вчені-фінансисти вказують на наступні ознаки прямих податків:

1. Прямі податки дають дохід, згідно з правилами, більш надійний і певний.

2. Прямі податки за своєю суттю, більшою мірою є пропорційними дійсній платіжній здатності підданих.

3. При сплаті прямих податків уряд входить у безпосередні відносини з кожним платником, а тому ясно і точно визначає його податний обов’язок як громадянина; для кожного є зрозумілим розмір його участі в суспільному навантаженні, і тому він прямо і безпосередньо зацікавлений у стані фінансового господарства своєї батьківщини.

4. Прямі податки не потребують великих втрат при їх стягненні.

Важливим критерієм необхідності функціонування того чи іншого податку в податковій системі є показник бюджетних надходжень. Щодо податку на прибуток підприємств, то до 2021 р. в нашій країні він знаходився на другій позиції за сумами надходжень до держбюджету, проте нині – займає третю, що пов’язано зі зменшенням його надходжень через складнощі функціонування підприємств через збройну агресію росії проти нашої країни. Так аналіз розмірів надходжень від податку на прибуток підприємств до дохідної частини держбюджету України показав їх коливання протягом 2020-2022 рр. від 6,6 до 11,4 % за окремими роками (табл. 1).

Таблиця 1 Доходи державного бюджету України за статтями доходів

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього	1076016,7	100,0	1296852,9	100,0	1787395,6	100,0
Податкові надходження	851115,6	79,1	1107090,9	85,3	949764,4	53,1
з них: податок на прибуток	108695,0	10,1	147751,7	11,4	117049,9	6,6
Неподаткові надходження	212946,9	19,8	175358,0	13,5	346327,7	19,4
Доходи від операцій з капіталом	79,4	0,0	328,7	0,0	611,0	0,1
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1029,7	0,1	1289,9	0,1	481090,7	26,9
Цільові фонди	187,1	0,0	209,4	0,0	136,2	0,0
Офіційні трансферти	10658,0	1,0	12576,1	1,0	9465,6	0,5

Джерело: сформовано автором з використанням [3]

Слід зазначити, що найважливішими категоріями користувачів, яким необхідна інформація щодо розмірів нарахованих та перерахованих сум податку на прибуток підприємств, являються власники суб'єктів підприємництва та держава через уповноважених податкових органів. Ці користувачі зацікавлені в максимізації прибутку, оскільки при більшому розмірі прибутку держава отримає більші надходження податку на прибуток до держбюджету, а для власників більший прибуток виступає джерелом отримання доходів, джерелом реінвестування прибутку в функціонування підприємства та важливим критерієм його привабливості для інвесторів. Як наслідок, кожен з цих користувачів представляє власні інтереси, які є досить протилежними, так як стосуються прибутку, який є базою оподаткування податком на прибуток.

Список використаних джерел

1. Голубка С.М., Чинчик А.А. Сутність базових понять теорії оподаткування в українській фінансово-економічній науці. *Економічний вісник*. 2016. № 4. С. 72-80.
2. Зайцев О.В., Могильний В.В. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 22. С. 177-182.
3. Доходи держбюджету України 2022 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/> (дата звернення: 19.05.2023).